

Частина VIII

Психологія неперервної професійної освіти

УДК 378:159.923

Неоніла Побірченко, Оксана Сергєєнкова

ПСИХОЛОГІЧНА ТЕОРІЯ І МЕТОДОЛОГІЯ ДОСЛІДЖЕННЯ ОСОБИСТОСТІ В ОСВІТОЛОГІЇ

Висвітлено фактор особистості в освітологічному просторі. Обґрунтовано теоретичні ідеї та методологічні підходи до змістовного визначення фактору особистості в інноваційній галузі – освітології. Розглянуто освітологізм як інтегрований за діями метод встановлення міждисциплінарних зв'язків в організаційному удосконаленні простору. Визначено, що результати досліджень в освітології можуть скласти інноваційний простір розвитку особистості в умовах багатопрофільної освіти сучасного університету.

Ключові слова: закономірності психічного розвитку; освітологія; простір освітології; фактор особистості.

Вступ. За нових умов модернізації різних галузей освіти формування інноваційних наукових напрямів є актуальною і водночас надзвичайно складною проблемою. Складність виявляється в тому, що дослідження явища “освітологізму” лише в окремо взятій освітній галузі, може загальмовувати вирішення як освітніх, так і наукових проблем. Тільки у взаємодії процеси науки та освіти зможуть охоплювати, постійно розширювати нові суспільні, політичні та національні якості свідомості людини.

Мета статті полягає в розкритті фактору особистості як пріоритетної закономірності розвитку нового наукового напрямку в інтегрованому дослідженні засад освітології. Пріоритетом розбудови сучасної освітньої галузі є освоєння та реалізація в навчальних закладах комплексу нових наукових знань та методів встановлення міждисциплінарних зв'язків (“освітологізм”).

Особистість, обізнана з новими науковими напрямками в освіті, формує модель освітологічного простору. Об'єктом такого простору визначається інтегровано-науковий підхід до встановлення міждисциплінарних зв'язків у наступних галузях: філософії, політики, історії освіти, соціології, економіки, педагогіки і психології, культурології тощо.

Відповідно до законодавчих та нормативно-правових документів – Національної стратегії розвитку освіти в Україні на 2012-2021 рр. (2012) – інноваційна освіта визначилася рушійною силою в соціально-економічному, духовному розвитку українського суспільства. Саме особистість, завдяки визначеним наукою факторам розвитку, володіє здатністю швидко адаптуватися до соціальних змін, які постійно виникають та супроводжують багатопрофільну освітньо-навчальну діяльність майбутніх фахівців у вищій школі.

Дослідження значущості особистості для освітологічного простору здійснювалися в теоріях і методологіях розвитку відомими філософами,

психологами, педагогами (Огнев'юк В.О., Андрущенко В.П., Андрієвська О.Т., Сисоєва С.О., Сухомлинська О.В., Максименко С.Д.).

Варто зауважити, що в психолого-педагогічній науці цілеспрямовано ще не досліджувалися проблеми, пов'язані з фактором особистості в організованому просторі освітології як нового наукового підходу до модернізації освіти. Разом з тим, існує багато дослідницьких робіт, що безпосередньо стосуються розвитку особистісного потенціалу людини в різних умовах її життєдіяльності. На основі результатів таких досліджень розробляються та з помітним успіхом реалізуються інноваційні технології, напрями яких, інтегруючись, системно утворюють нову стратегічно орієнтовану теоретико-методологічну науку – освітологію.

Створення інноваційного освітологічного простору. Найбільш ґрунтовно проблематика внесення змін у свідомість особистості вирішується теорією впливу фактору особистості на діяльність, що реалізується в освітологічному просторі. Усвідомлені людиною впливи фактору, що діють в освітологічному просторі, спричинюють процес особистісного змінювання, критеріями результативності якого є набуті кваліфікаційні рівні.

Згідно з класичною психологічною наукою поняття “фактор особистості” в його широкому життєвому призначенні об'єднує в своїх функціях здатність людини до самостійності в організації пізнання, спілкування та праці. Фактор особистості є джерелом вибору та розвитку певного виду професійної діяльності. Завдяки самоорганізованому пізнанню, праці та спілкуванню у людини в єдності формуються здатності до пошуку та засвоєння нової інформації. В освітологічному просторі людиною створюються умови для оновлення знань, набуття компетентних умінь та навичок, для розширення комунікативних масштабів, усвідомлення власної автономності та відповідальності.

У створенні інноваційного освітологічного простору з метою пошуку та реалізації освітніх та наукових інформацій завдяки фактору особистості відповідно формуються нові напрями освіти і науки. Сьогодні за ініціативою академіка НАПН України Огнев'юка В.О. до таких нових наукових напрямів в освіті віднесено освітологію.

Освітологія – новий науковий напрям в пізнанні освіти, завдяки якому формуються прагнення людини до внесення якісних змін у розвиток суспільства.

Терміном “фактор особистості” нерідко називають умову, рушійні сили, причини будь-якого процесу, явища, події, зміни, завдяки яким визначається мета, сутнісні ознаки, критерій, показник, що пов'язані з вирішенням проблеми (Психол. словник за ред. В.В. Сиявського, О.П. Сергєєнкової, 2007 р., С. 261.).

Сучасні науковці розширюють кількісну межу та якісну визначеність поняття “фактор особистості”. Фактором особистості визначаються її якості, індивідуальні властивості, професійна творчість, організованість, професійна компетентність тощо. До засобів розвитку особистості в психологічній науці віднесено самоорганізоване між особове ділове спілкування з пізнавальною метою, прийоми попередження конфлікту в організації спільної діяльності з метою та функціями забезпечення позитивної чи загальмовування негативної взаємодії між людьми.

До змісту характеристик засобів, що пов'язано з розвитком особистості в освітологічному просторі віднесено психосоматичні та психофізіологічні ресурси, життєва енергія людини, функції яких полягають в підтримці зв'язків та взаємодії з умовами оточуючого освітнього середовища. Складовими ознаками засобів розвитку особистості вважаються такі: швидкість людини адаптуватися в новому професійному середовищі; мобільність у виборі сфер професійної спеціалізації, самовизначенні власної ролі та місця в колективі; стійкість пізнавального пошуку інновацій науки, якими користуються в освіті, структуризація умінь та навичок, їх раціональність та самостійність (Виготський Л.С., 1982, с. 241-436) (за Максименком С.Д., 2012, с. 13-14).

Уміння керуватися індивідуальним потенціалом, набутим досвідом, професійною компетентністю у проектуванні нових структур діяльності, прагнення особистості до технологізації нових науково-дослідних стратегій розвитку професійної індивідуальності особистості (за Сергєєнковою О.П., 2004, с. 267) складають фактор особистості, завдяки якому підтримується значущість організації освітологічного простору.

Організація особистістю життєдіяльного освітологічного простору, визначення та наповнення його об'єктами і, відповідно, суб'єктами, здатними до їх реалізації, – це ті основні завдання, що закладено метою та змістом освітологічного простору. Факто-

ром особистості при цьому підтримується взаємодія зовнішніх і внутрішніх умов розвитку людини. До зовнішніх умов віднесено оточуюче природне та освітнє середовище, людське суспільство з його виробничими і невиробничими організаціями. До внутрішніх умов – біогенетичні, фізіологічні, психосоматичні явища, психічні стани та індивідуальні психологічні властивості.

Згідно з класичною психологічною наукою результативністю “фактору особистості” в широкому життєвому призначенні визначають кваліфікаційні рівні здатності людини до самостійності, автономності, відповідальності. Такими рівнями вимірюється здатність людини структурувати новими компонентами провідний вид діяльності.

Таким чином, сучасні науковці, психологи, педагоги, філософи, політики, економісти розширюють кількісну і якісну визначеність фактору особистості. Фактор – це виміри якості здатності особистості до творчості, організованості, володіння професійно-стильовою індивідуальністю в оволодінні освітньою та науковою компетентністю тощо. Відповідно, за функціями фактор особистості є багатопрофільним, соціально впливовим; за діями зовнішніх чинників – стимулюючим; за внутрішніми процесами – ціннісно-мотиваційним.

В концептуальну авторську ідею покладено наступні позиції: освітологічний простір, створений на організованих засобах розвитку особистості, є тим системоутворювальним ядром професійного навчання у вищій школі, яким охоплено весь спектр кваліфікацій та компетентностей.

Завдяки організованим засобам пізнання людина усвідомлено реалізує мотиваційно-потрібнісні сфери життєдіяльності. Потреби оволодівати працею спонукають людину до формулювання нових цілей та пошуку інноваційних методів в досягненні продуктивних результатів діяльності.

Інтелектуальна потреба в оволодінні прийомами спілкування, зокрема, у встановленні між особових ділових контактів, сприяє актуалізації дотримання норм культури в поведінці, в регуляції емоційно-вольових станів при вирішенні життєвих проблем, які нерідко пов'язані з особливостями стосунків в колективі, та ставленням окремої особистості до людей в групі тощо.

Практика розвитку особистості в освітологічному просторі пов'язана з індивідуальним способом самопізнання, здатністю до саморегуляції впливів зовнішнього освітнього оточення; з вибором, професійним самовизначенням виду професійної діяльності; знаннями, уміннями, навиками, що характеризують рівень професійної компетентності.

Організаційні засади освітологічного простору розглядаються як інтегровані психолого-педагогічні умови, що, підтримуючи активну взаємодію внутрішніх і зовнішніх умов розвитку людини, забезпечують зростання рівнів усвідомлення нею

самої себе, інших, цінностей впливу науки та освіти на природу оточуючого середовища.

Засоби розвитку особистості в освітологічному просторі. У якості провідних розвивальних засобів, що діють в науці, освіті, інформаційно-інноваційному просторі освітології, а також у виробничій сфері, досліджується наступне:

- спрямованість на пізнавальну діяльність в навчанні;
- соціалізація та професійна адаптація до корпоративної культури;
- психосоматичні стани, стилі реалізації індивідуального потенціалу;
- кваліфікаційні рівні професійної компетентності, володіння комплексом методів та діагностичних методик з метою професійного самовизначення.

Методологією професійного навчання передбачено підготовку студентів до реалізації нових по суті видів діяльності. Структуру таких діяльностей складають інтегровані, методологічно визначені компоненти.

- *Консультативний.* Сприяє вирішенню проблем, пов'язаних з поведінкою, емоційно-вольовими реакціями на зовнішні впливи; прийнятті відповідальних рішень (кар'єра, самореалізація творчого потенціалу, тощо).

- *Пізнавальний.* Дослідження змін, що виникають під впливом нових інформаційно-рекламних та пізнавальних повідомлень; розробка програм для впровадження інновацій в освіту та навчання; застосування проектно-інноваційних технологій в професійному навчанні в межах доцільності змісту та діючих стандартів в освіті.

- *Методичний.* Дослідження потенціалу самостійності в пізнанні й учінні та їх діагностика. Вивчення стильових особливостей мислення, пам'яті, уваги; ефекту застосування діючих в науці та критиці зарубіжних підходів до організації професійного навчання у вищій школі; апробація трансформаційних процесів та реалізація професійної підготовки сучасного фахівця.

- *Кар'єрний.* Застосування фактору особистості в організації власного бізнесу; розробка та апробація діагностичних тестів та виявлення здібностей і здатностей особистості регулювати міжособистісні стосунки людей, створювати сприятливий клімат в організаціях виробничих та невиробничих сфер праці.

- *Експериментальний.* Вибір нових напрямів в дослідженнях творчих можливостей особистості. Йдеться про інтегративну навчально-професійну тематику освітніх дисциплін, визначення нових напрямів розвитку економічної та політичної освіти; нової методології укладання психодіагностичного інструментарію для управлінських цілей в освіті; дослідження трансформаційних процесів; вивчення педагогіки і психології професійного консультування – но-

вого виду викладацької діяльності; розробка нових технік аналітичного оцінювання результатів дослідження, якими зможуть користуватися студенти в процесі професійного навчання.

- *Соціальний.* Пов'язаний з вивченням інформаційно-інноваційного простору, з дослідженням впливів реклами на самовизначення життєво-діяльнісних стратегій. Сприяння реалізації особистісно-потребнісного потенціалу людини, яка з різних причин не здатна працювати в групі, виконувати завдання колективу.

- *Практично-значущий, інноваційний.* Призначення даного компоненту діяльності полягає в розробці змісту засобів, який сприятиме розвитку у студентів умінь відтворювати в пам'яті факти набутого професійного досвіду; комплектувати нові методи навчання та розробки образу професіоналізму власного "Я"; інтегрувати психологічні прийоми, якими підтримується взаємодія зовнішніх і внутрішніх умов у самостійному внесенні змін у динаміку усвідомлення мети і завдань освітологічного простору.

Таким чином, засоби розвитку особистості в освітологічному просторі – це забезпечення суб'єктивними якостями людини, яка "хоче" володіти соціально-пізнавальним досвідом; "може" досягати кар'єрного успіху та розуміти цінність змін в навчанні; нею усвідомлюється обов'язок стати конкурентоспроможною, працевлаштованою і життєво задоволеною людиною.

Пошук і затвердження засобів у побудові освітологічного простору – це рух в системі сучасної освіти до максимальної реалізації людського фактору, задоволення духовних потреб, виявлення ідеалів, прагнень набути нового стилю мислення та культури поведінки у ставленні до нових напрямів професійної діяльності.

Водночас, не всі питання визначення привабливості фактору особистості в розбудові освітологічного простору актуалізовано в даній статті.

Проблемна ситуація полягає в тому, що описані засоби сприяють взаємодії особистості, її діяльності в умовах простору, не завжди мають позитивний ефект в діях освітологізму. Результати можуть мати певні негативні відтінки. Адже людський фактор в освітології і, відповідно, розуміння ним смислу простору освітології, можуть викликати стан незадоволення певними новими структурними компонентами провідного виду діяльності, які описано вище. Студентам може бути незрозуміло в наукових підходах чи організованим кимось процес самореалізації та само оцінювання досягнутих результатів.

Наукова проблема полягає в тому, що в дослідженні фактору особистості, який діє в освітологічному просторі у функціях його об'єктів процеси інтегрування відбуваються в освітніх засадах освітології. Такі засади потребують дослідницького вивчення можливих нега-

тивних наслідків та неочікуваних ефектів у розумінні суб'єктом – студентом – цілісності нового наукового напрямку в освіті. Простір освітології може реалізуватися на різних рівнях розвитку зв'язків освіти та науки: дошкільному, загальноосвітньому, профільному вищому, професійно-діяльній.

На всіх рівнях освіти простір освітології має визначати місію, мету, завдання, методологічно координувати стандарти освіти та має можливі інноваційні досягнення. При цьому, освітологічний простір – це організаційний чи формальний та неформальний простір, в якому дієвими є багатопрофільні різні види діяльності людини.

Таким чином, фактор особистості в освітологічному просторі – це той складовий компонент, що має бути дієвим при розробці стандарту багатопрофільної університетської освіти.

Формування компетентностей в освітологічному просторі. Завдяки когнітивному та іншим підходам до визначення об'єктів освітологічного простору формується система компетентностей, кваліфікаційні рівні, що засвоюються людиною спочатку в освітньому, а в подальшому в освітологічному просторі. До переліку компетентностей згідно переліку Київського стандарту освіти віднесено розвивальну, мовленнєву, інформаційну, інформативну, наукову, загальнокультурну, міжособистісну, соціальну, громадянську, підприємницьку.

Загальними компетентностями, що формуються в освітологічному просторі, є такі:

- цілепокладання як система стимулів освітніх процесів – це здатність особистості у створенні організаційно-когнітивних умов, на факторних засадах яких проектується індивідуально-професійний простір навчальних досягнень;
- самовизначеність особистості у ставленні до самостійності щодо пізнання стилю власного мислення та культури поведінки. Компетентність складають уміння самовизначатися у ставленні до пізнавальної креативної самостійності в професійному навчанні.

Відповідно до описаного виділимо провідні засоби розвитку особистості в освітологічному просторі:

1) соціально-особистісні:

- сприйняття та розуміння етичних норм поведінки;
- здатність оволодівати соціальним та освітнім досвідом;
- креативність у мисленні та практичних діях;
- приваблива комунікабельність;
- наполегливість у досягненнях;
- екологічна грамотність;
- здатність до самооцінювання та самокритики;

2) інструментальні:

- знання та розуміння сенсу життєдіяльності та охорони праці;
- дослідницькі навички;
- навички вибору ціннісної інформації;

- культура володіння усною та письмовою комунікацією, державною та рідною мовою;

- комп'ютерна грамотність;

3) пошуково-дослідницькі:

- навички користування Інтернет-ресурсом;
- уміння розробляти організаційно-наукові процедури дослідження;
- здатність до аналізу та узагальнення результатів дослідження;
- вибір престижних дослідницьких проблем;
- наявність прогнозувального потенціалу;

4) професійні:

- загальнопрофесійні: обізнаність з механізмами адаптації до професійного середовища, визначення ролей і місця в робочому колективі;
- спеціалізовано-професійні: підбір робочого інструментарію, обладнання місця праці.

Узагальнюючи відповідні компетенції, проілюструємо один з варіантів характеристики компетентнісного фахівця через діяльнісний підхід.

У діях розвивальних засад освітологічного простору відображена така очікувана результативність: визначено пріоритетні об'єкти дослідження простору; відповідні їм види навчальної діяльності, в умовах яких у студентів формуються інноваційно спрямовані компетенції, якими наповнюється сутнісний зміст освітнього простору.

До об'єктів дослідження проблеми в умовах освітологічного простору, крім описаних вище факторних засад розвитку особистості, віднесено людину як суб'єкта створення простору, інформаційну джерельну базу та організацію дослідження.

До видів діяльності віднесено: управлінську, обслуговувальну та проектно-експериментальну.

В управлінській діяльності формуються наступні компетенції: партнерська співпраця з різними соціальними службами; усвідомлена соціальна роль у діловому спілкуванні; дотримання соціальних норм в полікультурній комунікації; саморозвиток організаційної культури поведінки; гармонізація фізичного, психічного і соціального здоров'я.

В обслуговувальній діяльності у студентів формуються такі компетенції, як моделювання рекламно-інформаційного простору послуг; раціональність у роботі з тезаурусом; використання ІКТ в освіті на науці.

У проектно-експериментальній діяльності формуються уміння самоактуалізувати соціальний досвід і власні новації; здатність до здорової конкуренції та проектування нових досліджень.

Для виконання завдань проблеми використано методи теоретичного, методологічного аналізу наукових джерел та досвід практичного впровадження основних результатів навчання.

Висновок. Узагальнюючи попередні обґрунтування ключового поняття “фактор особистості” доцільно наголосити на актуальності його розробки й впровадження в багатопрофільний навчально-освітній процес нового наукового напря-

му. Відповідно, сутність і об'єкти нового наукового напряму – освітології – результати їх досліджень можуть скласти інноваційний простір розвитку особистості в умовах багатoproфільної освіти сучасного університету. Такий освітологічний простір є синергетичним за смыслом, стимульно-суб'єктивним за впливами, що спрямовуються на становлення у студентів конкурентоспроможності як необхідної якості особистості фахівця ринкової освіти.

Освітологічним простором в багатoproфільній освіті передбачено внести зміни в стиль організації навчальної діяльності. Такі зміни стосуються методів пізнавальної, наукової, організаційної та інших видів діяльності. Йдеться про освітологізм як інтегрований за діями метод встановлення міждисциплінарних зв'язків в організаційному удосконаленні простору.

Література

- Зинченко В.И.** О методологической культуре психологов (от монизма к плюрализму) // Международный научный журнал “Культурно-историческая психология”. – №1, 2012. – С. 59-68.
- Максименко С.Д.** Атрибутивные параметры жизненной энергии. // ХНПУ, Харьков. – 2012. – С. 13-14.
- Огнев'юк В.О.** Освітологія як відображення міждисциплінарного підходу у наукових дослідженнях феномену сучасної освіти / О.В. Огнев'юк // Розвиток сучасної освіти: освітологічні наголоси: Наукове видання (за матеріалами першої Всеукраїнської науково-практичної конференції “Освітологія – науковий напрям пізнання освіти”: авт. кол.: В.Г.Кремень, О.В.Сухомлинська, І.Д.Бех, В.О.Огнев'юк та ін.). – Київ: Київський університет імені Б.Грінченка, 2011. – 152 с., С. 53-62.
- Сергеенкова О.П.** Професійна індивідуальність вчителя [монографія] / О.П.Сергеенкова. – Київ, видавництво “Науковий світ”, 2004. – С. 267-280.
- Сухомлинська О.В.** Педагогічний ідеал крізь призму теорій моралі: [виховання дітей молоді] / О.В.Сухомлинська // Шлях освіти. – 2008. – №1. – С. 12-18.
- Сисоєва С.О.** Методологічні концепти освітології / С.О.Сисоєва // Розвиток сучасної освіти: освітологічні наголоси: Наукове видання (за матеріалами першої Всеукраїнської науково-практичної конференції “Освітологія – науковий напрям пізнання освіти”: авт. кол.: В.Г.Кремень, О.В.Сухомлинська, І.Д.Бех, В.О.Огнев'юк та ін.). – Київ: Київський університет імені Б.Грінченка, 2011. – 152 с., С. 123-137.

References

- Zinchenko, V.I.** (2012) About psychologists' methodological culture (from monism to the pluralism) // Mezhdunarodnyj nauchnyj zhurnal “Kul'turno-istoricheskaja psihologija”, 1, 59-68. (in Russian)
- Maksimenko, S.D.** (2012) Attributive parameters life energy. HNPU, Har'kov, 13-14. (in Russian)
- Ohneviuk, V.O.** (2011) Osvitologiya as the reflection of the interdisciplinary approach in the researches of the phenomenon of the modern education. Rozvytok suchasnoi osvity: osvitlohichni naholosy: scientific issue. The materials of the conference “Osvitologiya – scientific approach of the integrated cognition of education”; the authors: V.H. Kremen, O.V. Sukhomlynska, I.D. Bekh, V.O. Ohneviuk, V.M. Tkachenko, P.Yu. Saukh, D.I. Dzvinchuk, S.O. Sysoieva, I.V. Sokolova. Borys Grinchenko Kiev University. pp. 53-62. (in Ukrainian).
- Serhieienkova, O.P.** (2004) Professional individuality of the teacher [monograph]. Kyiv: “Naukovyi svit”, 267-280. (in Ukrainian)
- Sukhomlynska O.V.** (2008) Pedagogical ideal through the theory of the moral: [upbringing of the youth]. Shliakh osvity, 1, 12-18. (in Ukrainian)
- Sysoieva, S.O.** (2011) Methodological concepts of osvitlohiiya. Rozvytok suchasnoi osvity: osvitlohichni naholosy: Naukove vydannia (za materialamy pershoi vseukrainskoi naukovo-praktychnoi konferentsii “Osvitlohiiia – scientific approach to the cognition of education”. Kyiv: Kyivskiy universytet imeni V.Hrinchenka, 123-137. (in Ukrainian)

Неонила Побирченко, Оксана Сергеенкова

ПСИХОЛОГИЧЕСКАЯ ТЕОРИЯ И МЕТОДОЛОГИЯ ИССЛЕДОВАНИЯ ЛИЧНОСТИ В ОСВИТОЛОГИИ

Рассмотрен фактор личности в образовательном пространстве. Обоснованы теоретические идеи и методологические подходы к содержательному определению фактора личности в инновационной отрасли – освитологии. Рассмотрен освитологизм как интегрированный за действиями метод становления междисциплинарных связей в организационном усовершенствовании пространства. Определено, что результаты исследований в освитологии могут составить инновационное пространство развития личности в условиях многопрофильного образования современного университета.

Ключевые слова: закономерности психического развития; освитология; пространство освитологии; фактор личности.

Neonila Pobirchenko, Oksana Serhieienkova
**PSYCHOLOGICAL THEORY AND METHODOLOGY OF THE STUDY
OF PERSONALITY IN OSVITOLOHIIYA**

In the article the factor of personality is reflected in educational space. Theoretical ideas and methodological going are reasonable near rich in content determination of factor of personality in innovative industry – educology (“osvitolohiia”).

The purpose of the article is to disclose the factor of the personality as the priority regularity of the development of the new scientific approach in the integrated research of the osvitological principles.

It was used the methods of theoretical, methodological analysis of the scientific sources and experience of the practical implementation of the main learning outcomes.

Summarizing the study of the key notion “personality factor” it is advisable to emphasize the actuality of its development and implementation in the multidisciplinary educational process of the research of the new field. Accordingly, the results of the research of the nature and objects of the new scientific field – osvitolohiia – can make innovation area of the personal development in terms of multidisciplinary education of the modern university. This osvitological space is the synergistic for its meaning, incentive and subjective for its influences that are directed to the formation of students’ competitiveness as necessary quality of the specialist in market education.

It is provided for making changes in the organization of the training activities. These changes relate to cognitive methods, scientific, organizational and other activities. “Osvitolohizm” as the integrated for its actions method of the establishing of the interdisciplinary connections in organizational improvement of the area.

Keywords: *conformities to law of psychical development; factor of personality; osvitolohiia; space of osvitolohiia.*

Рецензенти:

Сисоєва С. О. – д. пед. н., проф.
Колмикова Л. О. – д. псих.н., проф.

Стаття надійшла до редакції 07.04.2014

УДК 373-057.177.3]:159.923

Сергій Редько

ДО ПРОБЛЕМИ ДОСЛІДЖЕННЯ ОСОБИСТІСНИХ ЯКОСТЕЙ КЕРІВНИКА НАВЧАЛЬНОГО ЗАКЛАДУ

Автор статті розглядає питання аналізу та оцінки індивідуально-психологічних якостей керівника освітньої установи. Основний наголос зроблено на узагальненні дослідження особистісних якостей діючих керівників освітніх закладів та аналізі їх психологічного “портрету”, усвідомлення якого визначає необхідність розробки нових критеріїв підбору управлінців освітніх установ.

Ключові слова: *керівник навчального закладу; особистісні якості керівника; управлінська діяльність.*

Вступ. Успішна робота освітньої установи в значній мірі залежить від професіоналізму, особистісних і ділових рис керівника. Вивчення психології особистості та характеру, як яскравого її вираження, займають чільне місце в працях вітчизняних та зарубіжних дослідників (Г. Айзенк, Р. Кеттел, К. Юнг, Е. Еріксон, Е. Кречмер, К. Леонгард, А.Є. Личко, В.Н. Мясіщев). Відповідно до посадових обов’язків та соціальної позиції, керівник сучасного освітнього закладу є центральною фігурою всього освітнього процесу. Він повинен уміти вирішувати найрізноманітніші управлінські проблеми, вміти не тільки керувати освітнім закладом з усталеними традиціями і укладом, але й бути готовим перевести його на якісно новий рівень, що вимагає спеціальних знань теорії та практики управління.

Сучасна практика управління освітньою галуззю підтверджує необхідність підготовки сучасного керівника навчального закладу – фахівця освітньої галузі, який володіє новим мисленням і готовий

до постійного самовдосконалення й саморозвитку, засвоєння інноваційних технологій управління та втілення їх у щоденну управлінську діяльність.

Дослідженню проблеми становлення та розвитку сучасного керівника закладу освіти присвячені наукові праці В. Бондаря, В. Гуменюк, Л. Даниленко, Г. Єльнікової, В. Маслової, В. Олійника, А. Петренка та ін. У своїх дослідженнях науковці розкривають концептуальні засади змісту підготовки керівника, модернізації його управлінських функцій, а також формування інформаційної культури, моніторингу управлінської діяльності тощо.

Метою статті є подальше дослідження особистісних якостей керівника освітнього закладу та аналіз його психологічного “портрету”.

Для успішного керівника сучасного навчального закладу характерними є такі якості його особистості:

1) адаптаційна мобільність – чинник, який визначає роль і місце особистості в міжособистісній